

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 7. Quid agendum post auditas exceptiones, aut reprobationes Testium?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

1642. Quamvis autem regulariter procedat, quod depositioni secundæ, Testis contraria deponentis, non credatur; hoc tamen fallit in aliquot casibus, & 1. si in continenti se corrigat, ut diximus in *sine preced. num.* 2. nisi posterius testimonium juvetur aliis adminiculis, & præsumptionibus, ut in casu, de quo *n. 1638.* sic Farinacius *de Testibus*, *q. 66. n. 151.* 3. si secundum testimonium dedit in iudicio valido; primum autem, in invalido; sic Abbas in *c. cum tua, n. 9.* sed intellige, si non constet primum esse verum; Covarr. *l. 2. variarum resolut. c. 13. n. 7.* 4. si secundum sit juratum; secus, primum; Farinac. *cit. n. 148.* 5. si contraria deponat in causa hærefis; *c. Accusatus, 8. §. Licet, de heret. in 6.*

1643. Not. præterea, quosdam esse, quorum depositionibus creditur etiam extra torturam; alios, non nisi dictis in tortura, quales sunt personæ viles, servi, infames, criminosi; quibus positus Abbas *cit. n. 9.* & Felinus *ibid. n. 7.* cum Farinacio *cit. n. 165.* censet, secundo dicto in tortura, quando Testis contraria deponit, credi contra primum sponte factum, ac extra torturam: Sed & hoc revera periculosum est; sæpius enim per torturam acerbitas pœnæ falsas confessiones exprimit, ut experientiâ certum est.

1644. Not. 2. & si regulariter depositio prima, testis contraria deponentis, sive in eodem, sive in diversis judiciis præferatur secundæ, & ista reprobetur, ut dictum est; quia tamen, ut notavimus ex hac ipsa variatione, ac revocatione valde debilitatur etiam depositio prima, hanc non esse sufficientem, ut ex illa Testi deferatur juramentum in supplementum probationis; cum sit Testis varius, & inconstans; præfertim, si non probet errorem in depositione prima, quâ tollat suspicionem falsi in secunda depositione. Colligitur ex *L. si tibi, 2. C. de Testib.* ubi dicitur, si tibi controversia ingenuitatis fiat, *defende causam tuam instrumentis, & argumentis, quibus potes: soli enim testes ad ingenuitatis probationem non sufficiunt.*

1645. Not. 3. in casu, quo testis in iudicio

deponit contrarium ei, quod dixit extra iudicium, *judiciale dictum* regulariter præferri *extrajudiciali*; sic Felinus *c. cum in tua 44. h. t.* Jul. Clarus *§. fin. q. 53. n. 11.* & alii; dictum enim iudiciale est depositio necessaria, jurata, consequenter magis qualificata, & delibata; secus extrajudicialis; nisi tamen & hæc foret jurata, aut nitetur justis præsumptionibus, aliisque adminiculis; unde in dato casu procedendum est juxta limitationes à *n. 1642.*

§. 7.

Quid agendum post auditas exceptiones, aut reprobationes Testium?

1646. Qualiter Testes reprobentur per alios contrarios, ex dictis constat; universaliter autem notandum in casu, quo una pars opponit exceptionem contra testem ab altera productum, si producens nolit eum propterea à testificando repelli, debere ostendere contrarium, aut refellere, quæ in probationem adducta sunt ab excipiente. Hinc, si excipiens opponat testi producto vitium aliquod, quo censetur testis non integer, producens ostendendo eum ab ipso Adversario in alia causa productum esse, quin novæ interim circumstantiæ intervenerint, aptè refellet exceptionem, ut colligitur ex *L. si quis 17. C. de Testib.* ibi: *si quis testibus usus fuerit, iidemque testes adversus eum in alia lite producantur, non licebit ei personas eorum excipere, nisi ostenderit, inimicitias inter se, & illos postea emerfisse, ex quibus testes repelli leges præcipiunt, non adimenda scilicet ei licentia, ex ipsis depositionibus testimonium eorum arguere. Sed & si liquidis probationibus datione, vel promissione pecuniarum, eos corruptos esse ostenderet, etiam eam allegationem integram ei servari præcipimus.*

1647. Ab hoc tamen excipe, si causa excipiendi negari non possit, ut si pars excipiat contra testem productum, quia est consanguineus producentis; nisi producens ostendat, eundemque esse consanguineum excipientis, & in simili casu pro se productum; vel si exci-

excipiens produceret talem confanguineum pro sua parte; qualis est ille respectu ipsum producentis; aut excipiens probaret testem productum, prius in alio iudicio à Judice rejectum esse ex causa, quæ etiam in casu præfenti reperitur; tunc enim exceptio jam esset à Judice approbata; quibus positis:

1648. Quæstio est I. an testem, semel à me admissum, possim absq; nova causa in alia lite reprobare? 2. an possim eum producere, quem in alio iudicio reprobavi? Ante resolutionem notandum, dupliciter fieri posse, quòd quis admittat aliquem testem contra se productum. I. approbando illum *positivè*, quod fit, si eum in priori lite non reprobavi propterea, quia publicatis postea attestationibus vidi, quòd pro me deposuerit, & ideo ego vicerim, alias succubiturus; secundo, *negativè*, si eum in priori lite solum ideo admisi, seu non reprobavi, quia animadverti, quòd nihil contra me deposuerit, aut depositurus est; vel verò, si quidem contra me deposuit, non curavi, nec per ejus testimonium succubui. Ex quo sequitur etiam dupliciter posse intelligi, testem esse à me admissum; primo, *positivè* illum approbando; secundo solum *negativè*, nimirum non curando; quibus positis: Ad I. Resp. testem, à me admissum positivè in priori lite, non posse à me reprobari in alia lite; secus, si solum admisi, seu approbavi negativè, ut dictum est; sic Everardus apud Haunold. tom. 5. tr. 4. n. 319. nam positiva testis approbatio à me facta, non potest à me revocari in præjudicium alterius, quod tamen intellige, nisi aliquid novi emerferit, aut rescitum sit, ob quod possit reprobari, puta si postea factus esset meus inimicus, vel familiaris Adversario, &c. id, quod à fortiori procedit, si solum negativè à me fuisset admissus in priori lite.

1649. Ad 2. notandum, ex duplici capite fieri posse, testem aliquem à me non admissum, seu reprobatum esse. I. ex causa, propter quam universaliter inhabilis est ad testificandum; & tali casu non poterit produci utiliter;

cum, exceptione *testis jure inhabilis*, repelli possit ab Adversario; 2. ex causa solum particulari, quia est Amicus Adversarii, vel ob affectionem ad talem causam; & in tali casu à me reprobatum in una lite, possum producere in alia lite, ubi non reperiuntur dictæ causæ reprobandi.

Not. præterea, testem in uno iudicio, rejectum motu proprio à Judice, à me posse produci in alio iudicio merè civili, etiam si de facto ejus opinio, seu existimatio maneat gravata ex causa, propter quam rejectus est, modò non sit talis, ex qua factus sit *infamis*; probatur ex c. *cum dilectus*, 2. de ord. cognit. cum enim Abbas de Terentino, Nobilibus de Artone litem movisset super spoliatione castri ad Monasterium pertinentis, & Nobiles vicissim objicerent, se per illius dolum, ac violentiam, castrum Sirati amississe, peterentque, illud prius restitui, quàm Abbati responderent; Abbas replicavit, se non fuisse spoliatorem, dictum enim castrum, ipsismet non inficiantibus, ad jus, & proprietatem sui Monasterii pertinere, ideoq; se, ut verum Dominum retentionis commodum habere debere; iudicium autem restitutionis non competere, nisi contra spoliatorem.

Hac controversiâ ad Innocentium III. delatâ: respondit Pontifex, distinguendum esse, utrùm quæstio spoliationis sit objecta *in modum actionis ad petendam restitutionem? vel in modum duntaxat exceptionis ad repellendam Actoris intentionem?* Priori modo intervenire mutuas petitiones; & prius propositum, prius esse tractandum; sed quæstionem fuisse à Nobilibus intentatam tantum pro posteriori modo, per modum exceptionis; ideoq; se interlocutum, probationes Nobilium super exceptione Spolii primitus audiendas, eaq; probatâ, non cogendos ad respondendum Abbati, donec restituerentur ab ipso; *non tamen, spoliatione sic probatâ, per hoc esse restitutionem faciendam; Sicuti neque testi, cui, ut à testando repellatur, per modum exceptionis crimen objicitur, & si illud civiliter probatum fuerit, pena infligitur* ordi.

ordinaria; quia accusatio in ipsum non procedit, & si testimonio ipsius non creditur. Neque testes, quorum testimonium reprobatur, inter infames, quasi ex falso testimonio habentur.

1651. Ex hac resolutione Pontificia colligitur, quamvis testis per oppositam exceptionem criminis à testimonio repellatur exceptione probatâ, non propterea tamen pœnâ juris ordinariâ puniri; eum contra eum accusatio mota non fuerit, sed solum à testificando repelli; quin propterea censetur inter infames, ut patet ex textu, tibi: quemadmodum si in modum exceptionis aliquod crimen testi objicitur, ut à testimonio repellatur, & si crimen contra eum civiliter probatum fuerit, non ideo sibi pœnâ infligitur ordinaria, sed ejus duntaxat testimonio non creditur: quod eâ ratione contingit, quoniam in ipsum accusatio non procedit. Testes etiam, quorum testimonium reprobatur, inter infames quasi ex falso testimonio non habentur. Ex quo habetur, testem exceptione criminis reprobatum non reddi simpliciter inhabilem; sed solum non omni exceptione majorem; ergo ubi causâ non exigunt probationem desumptam à testibus omni exceptione majorem; modo non sint omnino inhabiles, talis testis, quantumvis in alio judicio à Judicè reprobatus, in civilibus, quæ non requirunt testem omni exceptione majorem, produci poterit.

1652. Not. 2. sub opinione Doctorum esse, an defectus, quo laborat testis productus; ratione cujus non est omni exceptione major, suppleri possit per alios testes omni exceptione majores; super eadem re deponentes? In hac quæstione videtur attendendum, an alii testes muniantur aliqua qualitate, ratione cujus obtineant prærogativam majoris fidei; relatè ad alios carentes tali qualitate? 2. an defectus, quo laborat alter, sit tam notabilis, ut propè nullam faciat fidem; vel non adeo magnus, consequenter non adimat omnem fidem, sed solum tantam, quantum meretur testis omni exceptione major, destitutus tamen qualitate prærogativæ, fundantis majorem fidem

Fom. 11.

etiam super istum? quibus positus: Resp. si alter testis careat qualitate, dante prærogativam majoris fidei super alium testem oppositum omni quidem exceptione majorem; sed simili etiam qualitate destitutum, non suppleri defectum, quo laborat ille, de quo sermo est; secus, si oppositum. Si enim plus non habet, quam quo ipse indiget, ut sit testis integer, nihil habet, quod conferat in supplementum defectus in altero; secus, in opposito.

Not. 3. defectum, propter quem 1653. quandoq; testis censetur non integer, defendi posse etiam aliis modis. 1. Si juvetur aliis adminiculis, & præsumptionibus. Nam, quæ singula, & seorsim sumpta, non probant plenè, fidem possunt facere interdum plenam, prout id exigit natura probationum in tali causa, si sumantur conjuncta; quia Judicis animus nullo jure alligatur uni probationis speciei, ut dicitur: L. 3. §. 2. ff. h. t. ibi: quæ argumenta, ad quem modum probantur cujusque rei sufficiant, nullo certo modo satis definiiri potest: sicut non semper, ita sepe sine publicis monumentis cujusque rei veritas deprehenditur: aliàs numerus testium, aliàs dignitas & auctoritas, aliàs veluti consentiens fama confirmat rei, de qua queritur, fidem: hoc ergo solum tibi rescribere possum summam, non utique ad unam probationis speciem cognitionem statim alligari debere, sed ex sententia animi tui te aestimare oportere, quid aut credas, aut parum probatum tibi opineris. Hinc fit, quod plura credamus, concurrentibus propè omnibus, aut majori parte, quæ minus fidei habent, si deponat unus, & alter.

1654. Alter casus defendendi testem, secundum se non integrum, non tamen simpliciter inhabilem; desumi potest ex c. Veniens. 38. h. t. ubi testes, qui ad deponendum in causa, pro qua producti sunt, & plenè probarunt; eò quod veritas alio modo non possit haberi, nisi per ejusmodi testes, prout contingit, si quæstio sit de actis in Capitulo, ubi nullus interest, nisi Canonici talis Ecclesiæ; consequenter per alios probari non possunt, ut constat ex ipso textu dicti c. Veniens, ibi: quia verò

Hhh

verò

verò quæ in Capitulo aguntur, non facile possunt, nisi per Canonicos ipsos probari: volumus, ut ad cautelam absolvatis eosdem, ut vocati ad testimonium liberè valeant pro utraque parte testari.

§. 8.

De reliquis pertinentibus ad vim
attestationum.

1655. **C**um in judiciis maximè curandum sit, ut de veritate facti constet, ne cæteroquein damnum injustè inferatur parti; & propterea ad majorem attestationum certitudinem, ubi agitur de præjudicio alterius non modò in criminalibus, sed etiam civilibus à quovis teste juramentum exigatur, quæstio est. i. an, ut depositio Testium necessaria, faciat fidem, necessariò præcedere debeat juramentum de dicenda veritate, ut expositum est supra. Resp. quòd sic. Nam ordo judicii naturaliter petit, ut testes prius jurent, & postea deponant, ut constat i. ex c. Fraternalitatis. 17. h. t. ibi: *receptis prius ab ipsis, secundum formam recipiendorum testimonium, juramentis.* Secundò, ex L. jurisjurandi. 9. C. h. t. ibi: *jurisjurandi religione testes prius, quàm perhibeant testimonium, jam dudum arctari precipimus;* nisi fortè in continenti depositionem sequatur juramentum relatè ad prius dicta, & deinceps dicenda. Necessarium autem est, hoc juramentum in judicio præstari, ut colligitur ex L. Testium fides 3. ff. de Testib. §. Gabinio, ibi: *alia est auctoritas Testium presentium; alia testimoniorum, quæ recitari solent;* ubi gloss. lit. N. sunt enim, inquit, hujusmodi testimonia muta apud Judicem, quæ veritatem rei facile fufcare possunt; & paulò post lit. O. non sufficere, ut testis etiam coram Judice juratus testimonium dicat coram honestis Viris; hoc enim amplius exigì, ut præsentè Judice testimonium ferat, & coram eo juret; & quidem partibus præsentibus, per L. si quando 19. C. h. t. ibi: *testes accipere, & alterutrâ parte præsentè, quæ eos introducit, testimonia eorum capere;* ubi not. aliud esse, quòd intersint juramento; aliud, quòd audiant examen; & de primo; non autem secundo, hic sermo est.

1656. Quæstio altera est, an hoc juramen-

tum debeat esse corporale? tactis nimirum SS. Evangeliiis? Resp. quòd sic, ex c. Hortamur. 3. q. 9. ubi Pelagius Papa, scribens Decorato Patricio, hortamur, inquit, ut sub timore Domini consuetam conscientia vestrae sinceritatem in hoc quoque negotio conservantes, omnem personis, quæ veritatem causæ istius scire possunt, faciatis amputari formidinem, & vestris præsentari conspectibus, tactis sacrosanctis Evangeliiis, præbito etiam legaliter Sacramento, quæ in veritate rerum noverunt, professione suæ testificationis aperiant, ut patefactis omnibus, quæ secundum leges, & justitiam censenda sunt, cognoscatis, & competentem legibus, & veritati terminum detis; quamvis consuetudine, vel privilegio possit obtineri, ut aliter juretur; vel nec juretur formaliter, sed solum in fide Nobili, prout in quibusdam Provinciis fieri solet.

Quæstio 3. est, an ea regula, quòd ¹⁶⁷⁷ nemo recipiatur in testem, nisi juratus, extendat sese etiam ad Clericos, & Religiosos? Resp. affirmativè, ex c. Nuper. 15. h. t. cum enim hæc quæstio mota esset, & Religiosi in testes producti non jurassent, quòd secundum sui Ordinis regulam jurare non possint, nec debeant; respondit Pontifex, quòd nullius testimonio, quantumque religiosus existat (nisi juratus deposuerit) in alterius præjudicium debet credi.

Ex hac resolutione colligitur, Religio- ¹⁶⁷⁸ osum posse testem agere, ut cum comuni tradit Sanchez in Decal. tom. 2. l. 6. c. 13. à n. 100. tam judicialem, quàm cujuscumque instrumenti, seu testamenti, interveniente tamen superioris licentiâ. Nam, licet nullam exigì superioris licentiâ, ut Monachus testis instrumentarius sit, defendat Sanchez cit. c. 13. à n. 102. verius tamen est, requiri eam licentiâ, ut tradit Mascardus de Probat. conclus. 260. à n. 2. nimirum, ut decenter, vel licitè agat; si tamen coram Judice non suo, sine Superioris licentiâ, testem ageret, valeret ejus testimonium; ita Sanchez cit. n. 108. Ex quo etiam habetur, Religiosos adhiberi posse Testes in testamento, in quo eorum Monasteriû hæres institutum est, vel illi legatum, ^{us}